

Základní škola Slezská Ostrava, Bohumínská 72, příspěvková organizace

IČO: 70 99 53 62

tel: 596 241 739

e-mail: zsbohuminska@seznam.cz

www.zsbohuminska.cz

Minimální preventivní program školní rok 2023/2024

Minimální preventivní program je zpracován v souladu s aktuální legislativou a metodickými pokyny a doporučeními (viz příloha č. 1)

Minimální preventivní program	
Vypracovala:	Mgr. Petra Melichaříková, školní metodik prevence
Schválila:	Mgr. Lenka Matušková, ředitelka školy
Materiál nabývá účinnosti ode dne:	1.9.2023

Úvod

Minimální preventivní program je nedílnou součástí školního vzdělávacího programu a vychází z aktuální Školní preventivní strategie.

Jeho úkolem je poskytnout žákům, rodičům a pracovníkům školy informace v oblasti prevence rizikových projevů chování, vést žáky k osvojování základních kompetencí v oblasti zdraví a zdravého životního stylu a rozvíjet u nich dovednosti, které vedou k odmítání všech druhů sebedestruktivního chování, projevů agresivity a porušování zákona.

K nejčastějším rizikovým projevům chování patří široké spektrum vybraných problémů a poruch chování u dětí a mládeže – záškoláctví, šikana, kyberšikana, kriminalita, delikvence, vandalismus a další formy násilí, závislost na politickém a náboženském extrémismu, rasismu, xenofobie, užívání návykových látek (tabák, alkohol, omamné a psychotropní látky), poruchy příjmu potravy (mentální bulimie a mentální anorexie), netolismus (virtuální drogy – PC, televize, internet) a patologické hráčství (gambling).

1 Charakteristika školy

ZŠ Slezská Ostrava, Bohumínská 72, příspěvková organizace je úplnou školou s 9 postupnými ročníky. Součástí školy je školní družina a školní jídelna. Školu navštěvuje v současnosti 507 žáků (1. stupeň – 282 žáků, 2. stupeň - 225 žáků). V obvodu Slezská Ostrava je škola největší jak rozlohou, tak počtem žáků. Škola nemá specifické zaměření. Nicméně v rámci 2. stupně (část třídy 8. B a 9. F) navštěvují školu žáci, kteří jsou členy Regionální fotbalové akademie.

Školu navštěvují děti z blízkého okolí, především ze sídliště Kamenec a ze zástavby rodinných domů slezskoostravského kopce, a z jednotlivých částí obvodu Slezská Ostrava (např. Heřmanice, Muglinov, Kunčičky), příp. z jiných městských obvodů (Michálkovice, Radvanice a Bartovice).

Z hlediska dopravní dostupnosti má škola velmi výhodnou polohu. Před budovou školy jsou zastávky městské hromadné dopravy (autobusy, trolejbusy).

2 Evaluace preventivního programu za školní rok 2022-23

Školní metodik prevence pracoval podle MPP. Žákům, rodičům a pracovníkům školy byly poskytovány informace v oblasti prevence rizikových projevů chování.

Aktivity podporující primární prevenci ve školním roce 2022-23

Městská policie

1. roč. Malé děti, velké nebezpečí
2. roč. Bezpečně ze školy domů
3. roč. Malý kriminalista
4. roč. Policie, váš pomocník
5. roč. Co vše už vím?
6. roč. Šikana
7. roč. Nedělej si problém

8. roč. Právní vědomí
9. roč. Zájmy chráněné trestním zákonem

Policie ČR

2. roč. Poldík webík
7. + 8. roč. Policejní akademie

Poradna pro primární prevenci z. s.

6. roč. Alkohol a kouření
7. roč. Nebezpečí šikany
8. roč. Drogy a dospívání
9. roč. Rizika elektronické komunikace

Centrum pro rodinu a sociální péči, z. s.

8. roč. Škola osobního života 1. a 2. díl - Já a moje vztahy
9. roč. Škola osobního života 1. a 2. díl - Program prevence rizikového sexuálního chování

Pavučina, o. p. s.

2. roč. Všichni za jednoho
4. roč. Když nesvítí obrazovka
5. roč. Dobrodružství v internetových mořích

PPP Ostrava

5. B, 7. A a 7. B Klima třídy a vztahové roviny mezi žáky

SVP Ostrava

8. B Klima třídy a vztahové roviny mezi žáky

Další aktivity pro žáky

- Přírodovědné exkurze
- Živá knihovna studijních možností
- Logická olympiáda
- Přírodovědný klokan
- Dějepisná olympiáda
- Mikulášská nadílka
- Olympiáda z jazyka českého
- Zeměpisná olympiáda

ŠMP - DVPP - setkání metodiků prevence v PPP Ostrava

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost

- Konzultační hodiny členů ŠPP – individuální konzultace se zákonnými zástupci
- Webové stránky (inovace)
- Vánoční jarmark

Řešení rizikových projevů chování, porušování školního řádu:

V uplynulém školním roce probíhaly pohovory s žáky za přítomnosti školního metodika prevence a výchovného poradce, případně dalších členů ŠPP. Významnější či opakované porušování školního řádu bylo následně projednáno se zákonnými zástupci žáků. Nejčastějšími důvody k jednání s žáky či rodiči byly nedostatečně omluvená či neomluvená absence, konflikty mezi žáky, nevhodné chování o přestávkách či jiné přestupky vůči školnímu řádu. Z každého jednání byly sepsány záznamy, které jsou k dispozici u školního metodika prevence, případně u třídních učitelů.

Závažnější porušení školního řádu byla řešena adekvátními kázeňskými opatřeními.

Metodik prevence se také účastnil případových konferencí.

3 Cíle minimálního preventivního programu

Cílem školní prevence je pokračovat v již dříve prověřených preventivních aktivitách, budovat pozitivní klima třídy a školy, zaměřit se na sociální chování a vztahy, jak v osobním, tak ve veřejném životě. Blíže se zaměříme na šikanu, kyberšikanu a základy kriminalistiky, čímž reagujeme na aktuální dění ve společnosti.

Program si klade úkol, aby žáci dovedli smysluplně rozvrhnout volný čas, informuje rodiče i pedagogický sbor. Prostřednictvím kroužků a zájmových útvarů se snaží o motivovat a posílit prevenci negativních jevů.

Dlouhodobé cíle

- **po absolvování 1. stupně by žáci měli umět:**

- definovat rodinu jako zázemí a útočiště
- zvládat rozdíly v komunikaci s dětmi a dospělými
- mít základní sociální dovednosti, rozvoj osobnosti (vnímání individuálních odlišností dětí mezi sebou, úcta, sebeúcta, důvěra, komunikativní dovednosti, řešení konfliktu, schopnost klást otázky, vyjádřit svůj názor, umění říci NE, řešení stresu)
- umět se chránit před cizími lidmi
- mít základní zdravotní návyky, životospráva, zdravotní životní styl, schopnost vyhledat pomoc
- umět si správně zorganizovat svůj volný čas
- umět rozlišit léky a návykové látky
- znát přesné informace o alkoholu, tabáku a dalších návykových látkách
- znát následky užívání návykových látek
- umět odmítat
- zvyšovat sebevědomí
- pravidla soužití mezi učiteli a žáky

- **před opuštěním ZŠ by žáci měli znát a umět:**

- pojmenovat základní návykové látky, znát jejich účinky na lidský organismus
- orientovat se v problematice závislosti
- znát základní právní normy
- vědět, kde jsou kontaktní místa pro danou problematiku
- posilovat své sebevědomí

- správně se rozhodovat, odmítat
- zaujímat zdravé životní postoje
- orientovat se v problematice sexuální výchovy
- bránit se různým formám násilí, vědět, kde hledat pomoc
- zvládat základní sociální dovednosti

Metody při realizaci prevence

- ŠVP – učební plány
- Projektové vyučování
- Školní a klasifikační řád
- Besedy, přednášky, diskuse, rozhovory, komunitní kruh
- Hry posilující psychiku, spolupráce ve skupině, brainstorming, nácvik verbální komunikace a asertivního jednání, relaxační techniky
- Soutěže vědomostní a sportovní
- Výlety, exkurze
- Třídnické hodiny
- Kulturní představení
- Schránka důvěry
- Nástěnky
- Žákovský parlament
- Informace rodičům a jejich zapojení do prevence
- Vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti prevence

4 Analýza současného stavu na škole – oblast výchovy

Nejčastější problémy s žáky řešené při vyučování: neplnění školních povinností, časté zapomínání pomůcek, nerespektování domluvených pravidel chování a jednání (tzv. „Pravidla třídy“), nekultivované chování, vyrušování, vulgární vyjadřování, nerespektování pokynů vyučujících.

Nejčastější problémy řešené o přestávkách: nevhodné chování vůči ostatním žákům, vulgární vyjadřování, slovní a fyzické napadání jiných žáků, návykové látky – tabákové lyfty.

Nejčastější problémy mimo školu, které se promítají do školního života: vzájemné slovní a fyzické napadání žáků, vulgární vyjadřování.

Garanti programu a spolupracovníci

Okresní metodici prevence Mgr. Kateřina Puterová, Mgr. Petra Chudá, Mgr. Jakub Macošek a krajský metodik prevence Mgr. Andrea Matějková.

Spolupracovníci – vedení školy, členové ŠPP, třídní učitelé a další pedagogičtí pracovníci.

Školní poradenské pracoviště pro školní rok 2023/24	Výchovný poradce	Mgr. Blanka Malá
	Školní metodik prevence	Mgr. Petra Melichaříková
	Školní speciální pedagog	Mgr. et Mgr. Dagmar Vilášková
	Školní sociální pedagog	Mgr. Šárka Kapková
	Školní psycholog	Mgr. Alena Stoklasová
	Kariérový poradce	Mgr. Petra Ryšková

Spolupráce s odborníky a dalšími organizacemi

- Centrum pro rodinu a sociální péči, z.s.
- Linka důvěry
- Linka pro rodinu a školu
- Městská policie Ostrava
- Policie České republiky
- Poradna pro primární prevenci, z.s.
- Renarkon o.p.s., CPP – Centrum primární prevence
- Pavučina, o.p.s.
- Projekt NNTB „Nenech to být“
- Rizika internetu a komunikačních technologií, z. s., Nebud' obět
- Středisko výchovné péče Ostrava - Koblov
- ÚMOB – sociální odbor, kurátoři pro mládež (OSPOD)
- Lékaři

Propagace

- Umístění MPP na webových stránkách školy
- Školní metodik prevence seznámí s MPP všechny zaměstnance školy a domluví se s nimi na spolupráci
- Třídní učitelé informují rodiče o MPP na třídních schůzkách
- Školní metodik prevence bude nadále aktualizovat nástěnky s problematikou prevence projevů rizikového chování

Koordinace preventivních aktivit

Za koordinaci preventivních aktivit zodpovídá ve škole školní metodik prevence. Ten se zároveň podílí na přípravě Minimálního preventivního programu (MPP) a jeho realizaci ve škole. Školní metodik prevence spolupracuje s výchovným poradcem, třídními učiteli a ostatními pedagogy, metodikem prevence v PPP, s odborníky a institucemi zabývajícími se problematikou rizikového chování. Školní metodik prevence seznamuje vedení školy s MPP. Ředitelka školy je garantem MPP.

Materiály k primární prevenci

Materiály z oblasti prevence jsou k dispozici na školním poradenském pracovišti, na nástěnkách školního poradenského pracoviště a na webových stránkách školy.

Prevence – aktivity

- Programy podporující všeobecnou primární prevenci
- Podpora rozvoje osobního a sociálního chování dětí
- Rozvíjení spolupráce s rodiči
- Průběžné sledování situace a konkrétních podmínek ve škole z hlediska rizik problémového chování a jejich screening
- Poskytování služeb členů školního poradenského pracoviště žákům, rodičům a učitelům
- Další vzdělání ŠMP a výchovných pracovníků v oblasti prevence
- Jednou ročně vyhodnocování MPP

5 Harmonogram aktivit plánovaných ve školním roce 2023-24

Preventivní programy jsou realizovány v průběhu celého školního roku ve spolupráci s jednotlivými subjekty (státní orgány, městská policie, akreditovaná pracoviště apod.).

Aktivity pro žáky – všeobecná primární prevence

Aktivity a programy, které jsou úzce zaměřeny na některou z konkrétních forem rizikového chování. Snahou je působit cíleně, specificky na informovanost a postoje dětí k danému typu rizikového chování.

Plánované preventivní programy pro školní rok 2023-24:

Městská policie Ostrava - témata v jednotlivých ročnících viz příloha

Policie České republiky - 2. roč. - Poldík webík, 7 + 8. roč. - Policejní akademie

Pavučina, o.p.s.

2. roč. - Všichni za jednoho

3. roč. - Kamarádi

4. roč. - Když nesvítí obrazovka

5. roč. - Dobrodružství v internetových mořích

Poradna pro primární prevenci, z. s.

6. roč. – Alkohol, kouření

7. roč. - Nebezpečí kyberšikany

8. roč. - Drogy v dospívání

9. roč. - Rizika elektronické komunikace

Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje - 2. roč. – Hasík

Centrum pro rodinu a sociální péči z. s., Škola osobního života

8. roč. - Pohled na sebe, vztah já a ty, prevence vzniku závislosti na pornografii, plodnost v životě dvojice – úvahy o plození dětí, plánované rodičovství

9. roč. - Pohled na sebe, vztah já a ty, plodnost v životě dvojice – úvahy o plození dětí, plánované rodičovství, prevence vzniku závislosti na pornografii, STI – pohlavně přenosné choroby, zdravá integrace sexuality

PPP Ostrava - 6. roč. Klima třídy

V rámci školního roku mohou být zařazována další témata preventivních programů reagujících na aktuální situaci v jednotlivých třídních kolektivech.

Preventivní programy realizují rovněž členové ŠPP. Programy jsou zaměřeny především na budování pozitivních vztahů mezi žáky a předcházení konfliktním situacím.

Preventivní programy jsou poskytovány zdarma či hrazeny zákonnými zástupci.

Aktivity pro žáky – nespecifická prevence

Aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

Plánované aktivity:

- ozdravný pobyt pro žáky 4. a 7. ročníku
- lyžařský výcvik pro žáky 7. ročníku
- plavecký výcvik ve 2. a 3. ročnících
- dopravní výuka pro 3. a 4. ročníky
- zájmová činnost
- výukové, environmentální programy (např. Den Země, Den v OZO atd.)
- soutěže, soutěžní projekty v jednotlivých výukových předmětech (např. Pythagoriáda, Matematický klokan, Mladý vědec, Soutěž dětských recitátorů, Chemická olympiáda, Zeměpisná olympiáda, Dějepisná olympiáda atd.)
- návštěva divadelních představení
- akce školní družiny
- školní časopis Kameňák
- školní parlament (organizace tematických dnů, charitativních sbírek – např. Český den proti rakovině)
- projektové dny
- Valentýnská pošta
- Jarní dílničky
- The Bohumínska's Voice
- Předškoláci na Kamenci
- Dětský den

Aktivity zaměřené na rodiče a veřejnost

- konzultační hodiny členů školního poradenského pracoviště
- třídní schůzky
- webové stránky školy
- Vánoční jarmark
- Předškoláci - Škola nanečisto
- Jarní dílničky
- Dětský den

Vzdělávání pedagogů

Další vzdělávání pedagogů je realizováno formou školení, např. KVIC, preferovány jsou akce zaměřené na práci s třídním kolektivem, posilování pozitivního klima ve školní třídě. Podpora mimořádně nadaných dětí a prevence školní neúspěšnosti.

Školní metodik prevence koordinuje vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence rizikového chování.

Školní metodik prevence předává informace pracovníkům školy o problematice rizikového chování, o trendech ve vzdělávání, o nabídkách programů, o metodách specifické a nespécifické primární prevence.

Metody a formy práce

Při realizaci prevence využíváme různé metody a formy práce:

- důraz na samostatné řešení i spolupráci
- besedy s učiteli nebo odborníky, diskuse
- třídnické hodiny
- individuální přístup k žákům, konzultace učitelů
- mezitřídní a celoškolské projekty
- sportovní turnaje
- tvůrčí dílny
- ozdravné pobyty, školy v přírodě, lyžařský kurz
- hudební vystoupení
- recitační a výtvarné soutěže
- poradenská činnost výchovného poradce a ŠMP
- výtvarné vyjádření
- využití interaktivních tabulí
- práce ve skupinách, samostatné řešení problému
- scénický projev
- řešení krizových situací
- řízený rozhovor
- nácvik řešení konkrétních situací
- dramatizace
- brainstorming
- grafické ztvárnění problému
- besedy

Volnočasové aktivity pro žáky

Škola realizuje řadu zájmových kroužků, klubů, doučování a projektových dní k využití volného času. Škola pořádá během školního roku jednorázové akce: sportovní turnaje, návštěvy divadel, kin, koncertů, výstav, edukační programy ve Světě techniky, recitační soutěž, matematické soutěže (Pythagoriáda, matematický klokan), dějepisné, zeměpisné, přírodopisné a chemické olympiády, výtvarné soutěže, jazykové soutěže, knihovnické lekce, ekologické aktivity, výuku v ZOO, Vánoční jarmark, den otevřených dveří, Den Země, lesní školu, zdravou výživu, návštěvu planetária, sběr baterií, péči o zeleň a čistotu v okolí školy, Den dětí, dopravní hřiště, testování žáků ve čtenářské gramotnosti, besedy pro budoucí povolání, testování IQ, pasování na čtenáře v prvních ročnících.

Preventivní aktivity zaměřené na vybrané problémové žáky

Průběžně sledujeme konkrétní podmínky a situace ve třídě z hlediska rizik, výskytu rizikových projevů chování a uplatňujeme různé formy a metody umožňující včasné zachycení ohrožených dětí (zodpovídá třídní učitel, výchovný poradce, školní metodik prevence, vedení školy).

Porušování školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy a na akcích pořádaných školou, je klasifikováno jako hrubý přestupek. Stejně tak vstup do školy nebo na akci pořádanou školou pod vlivem návykové látky. Jsou sledovány i další rizikové projevy chování – šikana, kyberšikana, vandalismus, brutalita, projevy rasismu, intolerance apod. Při jejich zjištění jsou navržena cílená opatření.

Řešení problémů

V případě výskytu rizikového chování bude postupováno dle Školního řádu a pokynů MŠMT. Na pohovoru se aktivně podílejí třídní učitelé, výchovný poradce, metodik prevence, případně vedení školy. Na výchovné komisi doporučíme zákonným zástupcům kontaktovat odborníky, předáme na ně kontakty.

V případě nezájmu rodičů uvědomíme odbor sociálně-právní ochrany dětí, popřípadě Policii ČR.

V Ostravě 1. září 2023

Zpracovala: _____

Mgr. Petra Melichaříková
Školní metodik prevence

Mgr. Lenka Matušková
Ředitelka školy

6 Přílohy MPP

Příloha 1 Platná legislativa

Příloha 2 Preventivní aktivity v rámci výuky

Příloha 3 Besedy s městskou policií

Příloha 4 Třídnické hodiny

Příloha 5 Třídnická pravidla

Příloha 6 Doporučená literatura a webové odkazy

Příloha č. 1

Aktuální legislativa září 2023

Zákony

- **Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (od 1.9.2017 novela)**
- Vyhláška č. 317/2005 Sb. o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Zákon č. 65/2017 Sb., zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 250/2016 zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich
- Zákon č. 251/2016 Sb. zákon o některých přestupcích
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů
- Zákon 89/2012 Sb. Občanský zákoník
- Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů

Vyhlášky

- **Vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění pozdějších předpisů**
- Vyhláška 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- Vyhláška 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditačních komisí a kariérním systému pedagogických pracovníků
- Vyhláška 263/2007 Sb., kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT, krajem, (...)
- Vyhláška 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- Vyhláška 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání na konzervatoři

- Vyhláška 64/2005 Sb., o evidenci úrazů dětí, žáků a studentů
- Nařízení vlády 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků

Metodické doporučení a pokyny

- **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. 21291/2010-28 se všemi přílohami**
 1. Návykové látky
 2. Rizikové chování v dopravě
 3. Poruchy příjmu potravy
 4. Alkohol u dětí školního věku
 5. Syndrom týraného dítěte – CAN
 6. Školní šikanování
 7. Kyberšikana - aktualizace proběhla na podzim 2017
 8. Homofobie
 9. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus
 10. Vandalismus - aktualizace proběhla na podzim 2017
 11. Záškoláctví – aktualizace proběhla na podzim 2017
 12. Krádeže
 13. Tabák
 14. Krizové situace spojené s ohrožením násilím ve školním prostředí, které přichází z vnějšího i vnitřního prostředí
 15. Netolismus
 16. Sebepoškozování
 17. Nová náboženská hnutí
 18. Rizikové sexuální chování
 19. Příslušnost k subkulturám
 20. Domácí násilí
 21. Hazardní hraní
 22. Dodržování pravidel prevence vzniku problémových situací týkajících se žáků s PAS ve školách a školských zařízeních.
- **Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikany mezi žáky škol a školských zařízení č. j. 21149/2016**

ODKAZ: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny>

- Metodický pokyn MŠMT k jednotnému postupu při omlouvání nepřítomnosti žáků ve škole a při prevenci a postihu záškoláctví, č.j. 10 194/2002-14
- Metodický pokyn MŠMT k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance č. j. 14 423/99-22
- Pravidla pro rodiče a děti k bezpečnějšímu užívání internetu č. j. 11 691/2004-24
- Spolupráce předškolních zařízení škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané Č.j.: 25 884/2003-24
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005

Strategie prevence

- Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže na rok 2019 - 2027
- Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019 - 2027
- Strategie prevence rizikového chování u dětí a mládeže v Moravskoslezském kraji na období 2019 - 2024

Dokumenty užitečné pro praxi

- Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách 2015 MŠMT
- Informace o postupu orgánu sociálně-právní ochrany dětí v případech záškoláctví 2015 MPSV
- Spolupráce škol a školských zařízení s policií ČR Cuták 2012
- Průvodce profesemi, institucemi a službami věnujícími se péči o rodiny a děti 2015
- Pomůcka pro ředitele škol při tvorbě školního řádu č.j: MŠMT-10862/2015
- Ředitel základní školy a vzdělávání žáků se speciálně vzdělávacími potřebami 2016 MŠMT
- Zvládání emočně náročných a rizikových situací MSK 2015

- Příručka pro školy, když se stane neštěstí, autorský kolektiv 2011
- Poznámky k možnostem právního řešení problematiky šikany ve školách 2016 MŠMT
- Navrhovaná opatření k oblasti šikany ve školním prostředí 2016 MŠMT
- Přehled institucí poskytujících metodickou pomoc a poradenství v oblasti šikany 2016 MŠMT

Příloha 2 Preventivní aktivity v rámci výuky

I. stupeň

1. **třída** Osobní bezpečí, základní zásady mezilidské komunikace, vztahy v dětském kolektivu, každý člověk je jiný, základní hygienické návyky, využití volného času, rodina, jako bezpečné místo.
2. **třída** Lidské tělo, zdraví a jeho ochrana, zacházení s léky, režim dne, vztahy mezi lidmi, chování v krizových situacích.
3. **třída** Pojmy z oblasti prevence, sexuální výchovy a drogové závislosti, zdraví a jeho ochrana, lidé kolem nás, multikulturní výchova, využívání volného času, ochrana proti obtěžování cizí osobou.
4. **třída** Lidské tělo, odlišnost mezi pohlavími, životospráva a důsledky nevhodných návyků, využívání volného času, pojmy drogová závislost, a sexuální výchova, vztahy v dětském kolektivu.
5. **třída** Domov, rodina, důvěra, vztahy, léčivé a návykové látky, vztahy v dětském kolektivu, komunikace, poznatky o negativních vlivech tabáku a alkoholu, puberta, nebezpečí při komunikaci s cizími osobami.

II. stupeň

Práce na druhém stupni je velmi náročná na koordinaci, tak aby byla probrána všechna témata, ale nedocházelo k jejich překrývání a přesycení žáků informacemi. S tématy z oblasti prevence se pracuje v předmětech občanská výchova, rodinná výchova, přírodopis, chemie, dějepis, český jazyk a literatura. K práci s tématy lze využít metod výkladu, samostatné práce, práce s médii, projektové vyučování, skupinová práce, hraní rolí, práce s materiálem, besed, přednášek.

6. **třída** Vhodná náplň volného času, zdravý životní styl, ochrana zdraví, rodina a její funkce pro zdravý rozvoj jedince, osobní bezpečí, způsob chování v krizových situacích, rizika zneužívání návykových látek, způsoby odmítání, centra odborné pomoci.
7. **třída** Komunikace mezi lidmi, mezilidské vztahy, péče o zdraví, život s handicapem, sexuální výchova, vztahy mezi dívkami a chlapci, osobní bezpečí, šikana, sexuální násilí, drogy a jejich dělení, účinky, prevence.
8. **třída** Fyziologie, působení drog na oběhový, nervový a dechový systém, tělesné, duševní a sociální změny u závislého člověka, rozvoj sebepoznání a sebepojetí, řešení problémů, chování v krizových situacích, konflikty, agresivita, šikana, různé formy násilí, sexuální výchova, odlišnosti, deviace, drogová závislost, kontaktní centra.
9. **třída** Sebevědomí, sebepojetí, rozvoj osobnosti, zdravé sexuální chování, volba životního partnera, sociální výchova, vztah k jiným kulturám, národnostem, komunikace, právní odpovědnost, trestní normy.

Začlenění problematiky do vyučování

Zeměpis – biosféra – podnebné a vegetační pásy (pěstování rostlin k výrobě drog), volnost pohybu obyvatelstva, cestování, tranzit (pašování, prodej drog), migrace obyvatelstva, cestování cestovní ruch.

Dějepis – úpadek Indiánů, nákup alkoholu, zámořské objevy, kolonialismus, opiové války.

Pracovní výchova – jedovaté rostliny, houby, škodlivost lepidel a jiných přípravků.

Přírodopis - rostliny a jejich třídění, zneužívání užitkových rostlin, rostliny jedovaté, tělo člověka (mozek, nervová soustava, správná životospráva, volný čas, režim dne).

Výchova k občanství a výchova ke zdraví – zdravý životní styl, lidská práva, rodinný život, krizové situace, globální problémy lidstva, morálka, konzumní společnost, otevření hranic v Evropě.

Výtvarná výchova – práce s barvou, opatrné zacházení, hygiena po malbě.

Chemie – chemické složení návykových látek.

Tělesná výchova – pohybem proti návykovým látkám.

Příloha 3 Besedy s městskou policií Ostrava

Besedy s městskou policií Ostrava
<p>1. ročník - Malé děti, velké nebezpečí</p> <p>Cílem cvičení je upozornit děti na nebezpečí, která jim hrozí cestou ze školy a v době, kdy jsou doma samy bez rodičů. Pomocí her, do kterých se děti aktivně zapojují, si osvojují správné návyky bezpečného chování v situacích každodenního života (jak se zachovat v případě, že je osloven cizí člověk, jak je nebezpečná hra se zápalkami, jak se zachovat při požáru a co udělat v případě nálezu injekční stříkačky).</p>
<p>2. ročník – Bezpečně ze školy domů</p> <p>Interaktivní cvičení má za úkol naučit děti, jak se bezpečně chovat při cestě do školy a ze školy domů. Formou pracovních listů, které znázorňují různé rizikové situace, mají děti možnost ověřit si své základní znalosti správného chování v oblasti veřejného pořádku a dopravy. Beseda je ukončena malým testem s vyhodnocením.</p>
<p>3. ročník – Základy kriminalistiky – Malý kriminalista (svědectví)</p> <p>Cvičení je zaměřeno na rozvoj pozornosti, přesnosti, všestrannosti, pečlivosti a paměti. Cílem je, aby si děti prostřednictvím hry uvědomily, které informace jsou důležité při svědecké výpovědi. Cvičení je zaměřeno především na schopnost slovně nebo písemně popsat osobu, zvláště v případech, kdy se dítě stane svědkem nebo obětí trestné činnosti. Praktické nacvičování konkrétních dovedností probíhá v modelových situacích za využití pracovních listů.</p>
<p>4. ročník - Policie – váš pomocník</p> <p>Cílem besedy je seznámit děti s nutností dodržování jednotlivých zákonů a právních norem v běžných životních situacích. Na úvod se děti seznámí s rozdíly mezi výstrojí policisty ČR a strážníka městské policie. Preventivně objasní žákům povinnost dodržování obecně závazných vyhlášek a nařízení města, vysvětlí pojem záškoláctví, sprejství a jejich důsledky. Součástí besedy jsou také informace o bezpečné komunikaci na internetu. Děti získají základní informace o funkci integrovaného záchranného systému.</p>
<p>5. ročník – Co vše už vím?</p> <p>Beseda je zaměřena na seznámení dětí s různými druhy mimořádných situací (požár, povodeň, únik nebezpečné látky apod.) a jak se v těchto situacích správně zachovat.</p>
<p>6. ročník – Šikana</p> <p>Strážníci vysvětlují nejen samotný pojem šikany, ale i její druhy, příčiny a následky. Zhlédnutí prezentace pojednávající o současném dění na některých základních školách přispívá k lepší představě o formách šikany a následné řešení tohoto protiprávního jednání.</p>
<p>7. ročník – Nedělej si problém</p> <p>Výuková prezentace je zaměřena na prevenci společensky škodlivých jevů u dětí a mládeže. Strážníci na modelových situacích vysvětlí žákům důsledky protiprávního jednání. Přednáška zahrnuje: záškoláctví, krádež, loupež, problematika návykových látek, výherní automaty, sprejství, neposkytnutí pomoci a zneužití tísňové linky.</p>
<p>8. ročník – Právní vědomí</p> <p>Cílem besedy je seznámit žáky s podmínkami vyřízení občanského průkazu a odpovědnosti s tím spojené. Základy právního vědomí jsou orientovány na nejčastěji páchané přestupky mladistvými, jejich odpovědnost a důsledky. Součástí je také seznámení žáků se zákonem o obětech trestných činů.</p>
<p>9. ročník – Zájmy chráněné trestným zákonem</p>

Přednáška je zaměřena na seznámení žáků se „zájmy chráněnými trestním zákonem“, s definicí přestupku a trestného činu. Strážníci obeznámí žáky s nejčastěji páchanými přestupky a trestnými činy dětí a mládeže a následně jim vysvětlí, jaký postih následuje v případě tohoto protiprávního jednání.

V případě akutního problému ve škole se po telefonické domluvě projednává možná realizace besedy na dané téma, které koresponduje s problémem ve škole. Strážníci se zaměří na informace o prevenci a důsledcích nežádoucích jednání, nikoliv na komplexní řešení problémů ze strany kompetentních osob.

Příloha 4 Třídnické hodiny

Jedním z úkolů třídního učitele je budovat pozitivní klima školní třídy, prohlubovat pozitivní vztahy mezi žáky a dále je rozvíjet. Třídnické hodiny poskytují příležitost pro pravidelnou práci se vztahy uvnitř třídy. Tyto hodiny lze využít také pro řešení aktuálních problémů třídy. Mají-li žáci možnost se pravidelně vyjádřit k tomu, co se jim ve třídě líbí a nelíbí, může se předejít mnoha problémům.

Třídnické hodiny je vhodné vést interaktivně, v reakci na aktuální potřeby třídy a žáků a nedirektivně. Díky tomu se zvýší aktivita žáků, žáci získají pocit, že mají vliv na své okolí, naučí se řešit problémy a přistupovat k nim zodpovědně. Pro třídnickou hodinu se osvědčilo sezení v komunitním kruhu. Pro účely třídnických hodin je vhodné vytvořit pravidla komunikace, která umožňují jejich hladší průběh. Při společné tvorbě těchto pravidel je zajištěna i větší ochota ze strany žáků se jimi řídit.

Třídnické hodiny můžou mít různou podobu. Doporučovaná struktura by měla zahrnovat úvodní aktivitu, jejíž smyslem je žáky zklidnit nebo naopak probudit a naladit na další práci. Dalším krokem je aktivita, která souvisí s tématem třídnické hodiny a která většinou přináší žákům různé prožitky a také nové zkušenosti. Nakonec by mělo proběhnout ukončení třídnické hodiny, které se zaměřuje na upevnění získaných dovedností a na vyjádření toho, čím děti třídnická hodina obohatila.

Zdroj: metodika Práce s třídním kolektivem, Mgr. Friedlová Karin, Mgr. Jurová Lucia, Mgr. Lindovská Lenka, Mgr. Macková Petra, Mgr. Urbancová Martina

Doporučené zdroje:

Dubec, M: *Třídnické hodiny* (www.odyssea.cz)

Mgr. FRIEDLOVÁ, K, Mgr. JUROVÁ, L., Mgr. LINDOVSKÁ, L., Mgr. MACKOVÁ, P., Mgr. URBANCOVÁ, M.: *Práce s třídním kolektivem*.

Program proti šikanování ZŠ K. Pokorného

www.scio.cz *Nápadník pro podporu dobrých vztahů ve třídě – Třída v pohodě*

Příloha 5 Třídnická pravidla

Pravidla třídy	Jsou pravidla soužití žáků ve třídě		
	Nekopírují pravidla školního řádu		
	Měla by vznikat na základě potřeb žáků		
	Jsou v souladu s pravidla školního řádu a s pravidly slušného chování		
Jak formulovat pravidla?	a. konkrétně	Chováme se k sobě hezky	Oslovujeme se křestním jménem nebo vyžádanou přezdívkou
	b. pozitivně (je-li to možné)	Nekonkrétní „Co je to hezké chování?“	konkrétní
		Když chci něco od někoho půjčit, tak se zeptám.	Nepůjčujeme si věci od druhých, dokud se nezeptáme.
	d. efektivně	1-5 konkrétních pravidel	
Aby pravidla ve třídě fungovala	1. správcovství jednotlivých pravidel	Pečovat o pravidlo znamená sám ho dodržovat a ve chvíli, kdy ho někdo poruší, na to reagovat. Jednotliví správci by měli ke „svému“ pravidlu připsat své jméno.	
	2. oceňování za dodržování pravidel	Oceňujeme popisným jazykem – „Dnes mi udělalo velkou radost, že jsme si neskákali do řeči.“ „Potěšilo mě, jak jste se dnes chovali“ – nepopisné, žáci neví, co v jejich chování učitele konkrétně potěšilo.	
	3. upozorňování na porušování pravidel	S ohledem na danou situaci. Je potřeba být důslední, ale ne za každou cenu (narušení probíhající aktivity apod.)	
	4. kampaně na podporu jednotlivých pravidel	Kampaň – zaměření se v určitém časovém úseku (např. 1 měsíc) na jedno konkrétní pravidlo – 1 měsíc se budeme snažit podle tohoto pravidla chovat. Občas reflektujeme, jak pravidlo funguje, případně žáci přinášejí návrhy na zlepšení jeho fungování. Na závěr kampaně proběhne společné hodnocení, jak pravidlo fungovalo.	
	5. pravidla platí i pro učitele		
	6. zviditelnění	Pravidla jsou vyvěšena ve třídě na viditelném místě.	
	7. jak může učitel reagovat na	Popisný jazyk. Popis situace s odkazem na porušované	

	porušování pravidel?	pravidlo. Komunikační zpětná vazba: popis situace a pocit, který to v učiteli vyvolalo.
Doporučený postup	1.	smysl pravidel – proč jsou tu pravidla – žáci sami formulují odpovědi.
	2.	Brainstorming – brainpool – návrhy pravidel.
	3.	Shoda většiny na 1-5 pravidlech.
	4.	Vizualizace pravidel – pomocí vět, piktogramů, obrázků, fotografií ...
	5.	Slavnostní podpis všech žáků a učitele pod zvolená pravidla.
	6.	Vyvěšení pravidel ve třídě na viditelném místě.
Termín realizace	září 2023	

- [1] BENDL, S. *Prevence k řešení šikany ve škole*. Praha: ISV nakladatelství, 2003. ISBN 80-86642-08-9.
- [2] ČAPEK, R. *Třídní klima a školní klima*. 1. vydání. Praha: Grada, 2010, ISBN 978-80-247-2742-4.
- [3] HERMOCHOVÁ, S. *Hry pro život 1*. 1. vydání. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-79-8.
- [4] HERMOCHOVÁ, S. *Hry pro život 2*. 1. vydání. Praha: Portál, 1994. ISBN 80-85282-80-1.
- [5] KARNSOVÁ, N. *Jak budovat dobrý vztah mezi učitelem a žákem*. 1. vydání. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-032-4.
- [6] KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513-X.
- [7] KOLÁŘ, M. *Nová cesta k léčbě šikany*. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-871-5.
- [8] KOPŘIVA, P. *Respektovat a být respektován*. 3. vydání. Kroměříž: Spirála, 2008. ISBN 97880904030-0-0.
- [9] KYRIACOU, Ch. *Klíčové dovednosti učitele: cesty k lepšímu vyučování*. 4. vydání. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0052-9.
- [10] ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry pro zvládnutí agresivity a neklidu*. 2. vydání. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-426-7.
- [11] www.ebezpeci.cz
- [12] www.msmt.cz
- [13] www.bezpecne-online.cz
- [14] www.renarkon.cz
- [15] www.odyssea.cz
- [16] www.etickavychova.cz
- [17] www.minimalizacesikany.cz
- [18] www.saferinternet.cz
- [19] www.prevence-info.cz
- [20] www.scio.cz
- [21] www.varianty.cz
- [22] www.anabell.cz

